

PROBLEMS AND SOLUTIONS IN STUDYING THE MODERN DESIGN OF MUSEUM INTERIORS

D. Sh. Saipova

Lecturer at the Department of Design of the National Institute of Art and Design named after Kamoliddin Behzod. email: dilnoza.saipova.84@mail.ru tel: +99890 9917119 Reform is not for reform, but first of all for man

Sh. M. Mirziyoev

Abstract: The project of museums in Uzbekistan combines the ideas of modernity and nationalism, promotes the creative work of people of all ages, including young people, develops their abilities, raises their spiritual and cultural level, and promotes creative design in all its aspects.

Keywords: musion, foyer, exterior, interior, design, composition.

Кириш. Ўзбекистоннинг мустақилликка эришиши иқтисодий ва сиёсий ҳаётнинг барча соҳаларида бўлганидек маданий соҳада, шу жумладан, бой ўтмиш меросимизни ўрганиш, сақлаш ва уни кенг халқ оммасига тарғиб этиш борасида ҳам туб бурилиш ясади. Ватанимиз ижтимоий ҳаётидаги ўзгаришлар, янгиланишлар қаторида юртимизда қурилиш соҳасида жуда кенг ислохотлар олиб борилмоқда. Жумладан мамлакатимизда қад кўтараётган иншоотларнинг барчаси ҳам кўпчиликка маъқул келувчи иншоот деб бўлмайди. Чунки ушбу бинолар биз яшаётган муҳитга ва анъаналаримизга тўғри келмайди. Ҳозирги кунда эса шундай биноларни жуда кўплаб кузатишимиз мумкун. Ушбу бинолар кун сайн гуллаб бораётган гўзал шахримиз кўринишига қайсидир маънода тўғри келмайди десак муболаға бўлмайди. Замонавий бинолар қайси мамлакатда қурилишидан қатъий назар ўша мамлакатнинг миллий анъаналарини, урф-одатлари, меъморликдаги ўзига хос қайтирилмас қирралари билан ажралиб туради. Бино экстерьерлари билан бир қаторда, бино интерьерларига ҳам шундай талаб қўйилади. Айниқса, жамоат бинолари орасида музей интерьерлари ўзининг тарихий ва тарбиявий аҳамияти билан ёшлар тарбиясида тўлақонли ижобий натижа беради. Шунинг учун мамлакатимиз ҳукумати бунга алоҳида аҳамият бера бошлади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Миромонович Мирзиёевнинг “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сон Фармонида устувор вазифалар белгилаб қўйилган.[1] Кейинги йиллар давомида музейлар фаолиятини тубдан яхшилаш юзасидан бир қатор ишлар олиб борилмоқда. Жумладан, республика “Ўзбекмузей” жамғармаси 2002 йил 16 майда “XXI асрда Ўзбекистон музейлари”

мавзуида илмий-амалий анжуман ўтказилди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Музейларни миллий истиқлол ғоясига асосланиб жиҳозланиш ҳолатини ўрганиш ва бу борада уларга ёрдам кўрсатиш тўғрисида”ги 2002 йил 11 июндаги 282-сонли Қарори республикамиздаги барча музейларнинг фаолиятини ўрганишга қаратилди.

Усул ва услуб. Юқоридаги ҳужжатга биноан “Ўзбекмузей” жамғармаси томонидан бир гуруҳ етакчи мутахассис олимларни, музейшуносларни жалб этган ҳолда ишчи гуруҳи тузилди. Ҳозирда музейлар бўйича янги лойиҳа ва замонавий дизайнлар концепциялари ишлаб чиқилиб, амалга оширилмоқда.

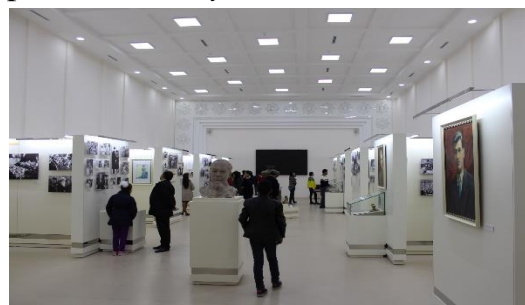
- ўтган даврлар орасидаги музей лойиҳаларини ўрганиш;
- таклиф қилинган лойиҳа;
- амалга оширилган лойиҳа.

Бу лойиҳаларни солиштиришда албатта ўзгаришларни инобатга олиш ва алоҳида кўриб чиқиш тавсия этилади.

Бугунгача: Ш.Рашидов музейи, Ҳ.Олимжон ва Зулфия музейи, Огаҳий музейи, Тошкент музейи, Маъмун Академияси ва бир қанча бошқа музейлар мутахассислар ҳамда “ZIYNAT DIZAYN” ишлаб чиқариш корхонаси томонидан фойдаланишга топширилди.

1-расм. Таклиф лойиҳа. Шароф Рашидов музейи 2017 йил

2-расм. Амалдаги Шароф Рашидов музейи 2017 йил

Ўзбекистондаги сиёсий ва маънавий ривожланиш, жамиятни демократлаштириш ислоҳатлари, ижтимоий ва илмий–техник тараққиёт мамлакатимиздаги архитектура ва қурилиш соҳасида олиб борилаётган бунёдкорлик ишларини ривожлантирди.[2] Инсон жамиятининг тараққиёти тобора ўсгани сайин замонавий турар жой ва жамоат биноларга бўлган талаб оша боради, ҳамда қурилиш ҳам ривожлана бориб, қуриш техникалари ҳам такомиллашиб боради, янги қурилиш ашъёлари кириб келади.

Замонавий бинолар шаҳар қурилишида асосий ўринни эгаллагани учун биноларни лойиҳалаш жараёнига катта эътибор берилиши лозим бўлади.

Олинган натижалар. Юқорида келтирилган бир канча музейлар мисолида бир-оз фикр юритамиз. Музей бинолари архитектурасида образли ёндашув жуда кам сезилади. Бино архитектураси корхона ёки ишлаб чиқариш муассасига ўхшаб кетади. Сиёсий жараёнлар хаттоки унинг интерьер рангларига ҳам ўз таъсирини ўтказган. Омборлар замон талабига жавоб бермаслиги, композицион ечимлари, стенд ва экспонат жиҳозларида европа дизайнига тақлид қилиниши музей жозибадорлигини пасайишига олиб келади. Интерьердаги умумий яхлитлик йўқолиб қолган. Стентларнинг дизайни замонавий эмас. Экспонатларга тушувчи сунъий чироқлар ҳам етарли даражада ёритмайди. Музейнинг экстерьер, ҳамда интерьерларидаги қурилиш ашёлари бугунги куннинг ашёлари эмас. Ёзувларнинг хажми томошабинларга ноқулайлик келтириб чиқармоқда. Янги инноватцион фикрлар, технологиялардан кам фойдаланилмоқда. Хуллас, ютуқларимиз бор албатта, лекин камчиликларимиз ҳам йўқ эмас. Энди ушбу камчиликларни бартараф қилиш йўллари ҳам кўриб чиқамиз.

Хулоса ва таклифлар. Ёш олимлар, талабаларни музейлардаги замонавий интерьер ечимларини ўрганишда музейларни қайта таъмирлаш, бойитиш жараёнларида иштирок этиши мақсадга мувофиқ бўлади. Музей интерьер дизайнига эътибор давлат даражасида экан, биз педагоглар ҳам бунга бефарқ бўлишимиз керак эмас. Белгиланган мақсадга эришиш учун қуйидаги вазифаларни амалга оширишимиз зарур. Музейшунослик (музеология) – бу инсоннинг музейга бўлган ўзига хос хусусиятини, муносабатини ўрганувчи, музей предметлари орқали ижтимоий ахборотларни етказувчи ва сақлаб қолиш жараёнларини тадқиқ этувчи, шунингдек музей иши ривож ва музей фаолияти йўналишларини ўрганувчи мустақил фан соҳаси ҳисобланади.[3]

Юртимиз ва хорижий давлатлардаги мавжуд музейлар ва шу каби бошқа муассасаларни меъморий, бадий ва дизайн ечимини ҳамда ушбу масалага бағишланган илмий адабиётлар, мақолалар ва бошқа илмий манбаларни атрофлича ўрганиш ва таҳлил қилиш масаласи туради. Бунга кўра музей бинолари экстерьер ва интерьер дизайн ечимларига таъсир этувчи омилларни тадқиқ қилиш ва қизиқишларига мувофиқ келувчи замонавий интерьер элементларини излаш муҳим саналади. Музей бинолари самарадорлигини ошишига хизмат қиладиган омилларга таяниб, интерьер дизайни ечимларини ўтказилган амалий тадқиқотга асосланган ҳолда тақдим этиш, ҳамда томошабинларни қизиқтирувчи ва интилиш уйғотувчи оригинал, жозибадор инновацион лойиҳалар ишлаб чиқилиши лозим.

Мустақиллик йилларида музейларга алоҳида эътибор берилди. Мазкур даврда ташкил қилинган музейлар меъморчилигида анъанавий ва замонавий услублар ўзаро уйғунликда қўлланилган. Бу жараён нафақат музейлар дизайнида яққол намоён бўлди,

балки экспозиция ва кўргазмалар ташкил қилишда янгича ёндашувни вужудга келиши, халқаро талаблар асосида ривожланишида ҳам долзарб аҳамият касб этди. Натижада миллий руҳдаги замонавий музейларнинг ўзига хос турлари пайдо бўлди.[4]

Музей бинолари мақсади ва вазифасига мувофиқ интерьер дизайнида қўлланиладиган дизайн муҳити, фазовий композицион ечим, ёритиш, ранг, стиль ва бошқа таъсир этувчи омилларни тадқиқ қилиш, уларни жамлаш, оптималлаштириш ва мақбул ҳолатга келтириш ҳам асосий принциплардан саналади.

Шу кунларда музейшунос олимлар, тарихшунослар, санъатшунослар, дизайнерларимиз республикада музейлар фаолиятини янада яхшилаш масаласида музейларни ривожлантиришнинг махсус илмий концепсиясини ишлаб чиқмоқдалар. Яқин беш-ўн йилликларда бизнинг юртимизда ҳам бошқа чет мамлакатлардаги инновацион ривожланишлар каби замонавий музейлар, улардаги экстерьер ва интерьер ечими дизайнида туб бурилишлар бўлади деб умид қиламиз. Албатта, бунда миллий қадриятлар, архитектуравий анъаналаримиз замонавий дизайнни яратишда асос бўлиб хизмат қилади.

3- расм. Хивадаги Огаҳий уй музейи, таъмирдан олдин.

4-расм. Хивадаги Огаҳий уй музейи, таъмирдан кейин.

Ушбу музей тарих фанлари номзоди, доцент Дармонжон Курязова ва доцент Ойбек Касимовларнинг илмий концепсияси ҳамда дизайн лойиҳалари асосида амалга оширилган.

Фойдаланилган адабиётлар

1. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш чора тадбирлар (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 7-сон, 88-модда)
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Атоқли давлат арбоби ва ёзувчи Шароф Рашидов таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш тўғрисида” Қарори. 2017 йил 27 март
3. “Музей иши асослари” ўқув қўлланма Д.Т. Курязова. 2018
4. Темурийлар тарихи давлат музей ива “Қатағон қурбонлари хотираси” ёдгорлик музейларининг бунёд этилиши ва уларнинг тарбиявий аҳамияти. Аъзамжонов А, Орифжонова Г. Санъат-ёшлар нигоҳида IV жилд Илмий-амалий конференция. Тошкент 2016. 26-бет.